

Старе добро забувається

Іван Франко

Ходив собі Вовчик-братик по лісі, ходив, та й надібала його тяжкая пригода. Побачили його ловці-молодці та й почали за ним гнатися. Тікав Вовчик лісом, лісом, а далі прийшлося вибігти на биту дорогу. А дорогою в тій хвилі йшов з поля чоловік з мішком і ціпом. Вовк до нього:

— Дядечку, голубчику! Змилуйся надо мною, сховай мене в мішок! За мною ловці-молодці гонять, хотять мене віку збавити.

Змилувався чоловік, сховав Вовка в мішок, завдав собі на плечі на й несе. Надбігають ловці-молодці.

— А не бачив ти, чоловіче, Вовчика-брата? — питають.

— Ні, не бачив.

От вони й погнали далі. А коли вже їх не було видно, Вовк із міха обзивається:

— А що, пішли вже мої гонителі?

— Пішли.

— Ну, тепер випусти мене на волю!

Чоловік розв'язав мішок і випустив Вовчика-брата на волю! А той і говорить:

— Ну, чоловіче, тепер я тебе з'їм.

— Ей, Вовчику, Вовчику! Я тебе з такої біди вирятував, а ти мене з'їсти хочеш!

— А що, чоловіче! Се так у світі ведеться: старе добро забувається.

Видить чоловік, що діло погане, і говорить:

— Ну, коли так, то ходімо далі! Здаймося на суд. Коли суд скаже по-твойому, то нехай по-твойому й буде: з'їси мене.

Пішли далі. Здибають стару Кобилу. Чоловік до неї й говорить:

— Будь ласка, Кобило-матусю, розсуди нас. Отеє я вирятував Вовчика-брата з тяжкої пригоди, а він хоче мене з'їсти.

І розповів їй усе, як було. Кобила подумала-

подумала та й мовить:

— Вовкова правда, чоловіче! Я жила у господаря дванадцять літ, робила на нього із усеї сили, привела йому десятеро лошаг, а тепер, коли я постарілася і до роботи стала неспосібна, він узяв та й вигнав мене на голе поле, щоб мене вовки з'їли. Отее вже тиждень я тут днюю і нчую і жду не дождуся, поки прийдуть вовки й розідруть мене. Так-то, дядьку, старе добро забувається.

— А бачиш, моя правда! — крикнув Вовк.

Засумувався чоловік і почав просити Вовка, щоби пошукати їм іще другого суду. Вовчик пристав на се. Ідуть-ідуть, надибали старого Пса. Чоловік і до нього обертається зі своїм ділом. Розповів йому все, як було. Пес подумав-подумав та й повідає:

— Ні, чоловіче, Вовкова правда. Ось послухай, як зо мною було. Служив я господареві двадцять літ, пильнував його дому і худоби, а коли постарівся і голосу у мене не стало, він вигнав мене з обійстя, і ось я тепер блукаю без захисту. Забувається старе добро, се свята правда!

— Бачиш, на моє виходить! — крикнув Вовк. Засумував чоловік ще гірше і почав ще раз проситися у Вовка.

— Позволь мені ще одного суду розпитати, а тоді вже роби зо мною, що хочеш, коли старого добра не пам'ятаєш.

— Добре.

Пішли вони, аж насупроти них Лисичка-сестричка.

— Гей, Лисичко-сестричко! — кричить їй здалека чоловік і кланяється. — Зроби ласку, підійди ближче, розсуди нас обох з Вовчиком.

Наблизилася Лисичка, розповідає їй чоловік, що і як було. А Лисичка не вірить.

— Та не може сьому бути правда, чоловіче, аби Вовк, такий великий пан, та влізся в отсей мішок!

— Але ж правда! — крикнув Вовк.

— Ні, нізащо не йому віри! — уперлася при своїм

Лисичка. Що вже чоловік божиться, що Вовчик запевняє, ні та й ні!

— Не можу сьому вірити, хіба мені доочне покажете, як се було.

— Що ж, се можна, — сказав чоловік та й розставив мішок так само, як тоді, коли саджав Вовка.

— Ось бач, як се було! — сказав Вовк і встромив голову в мішок.

— Як то, ти хіба тільки голову встромив? — спитала Лисиця.

Вовк уліз увесь у мішок.

— Ну, чоловіче, — промовила Лисиця, — тепер покажи мені, як ти його зав'язував?

Чоловік зав'язав.

— Ну, а тепер, чоловіче, покажи мені, як ти на тоці снопи молотив?

Чоловікові не треба було сього два рази казати. Як замахне ціпом, як почне луштити по мішку! А Лисиця ще й примовляє:

— Ану, чоловіче, а як ти снопи перевертав?

Чоловік обернув мішок на другий бік та як уцідить Вовка по голові, та й забив його на смерть.

— Ну, чоловіче, — мовить Лисиця, — я тебе вирятувала від смерті. Що ж ти мені за се ударуєш?

— Дарую тобі, Лисичко-сестричко, мішок курей.

— Добре.

Пішла Лисичка-сестричка за чоловіком до села, стала собі за ворітьми, а чоловік пішов до хати курей шукати. Взяв мішок та й почав ловити курей, коли втім жінка надходить.

— А що се ти, чоловіче, робиш?

Розповів їй чоловік усе, що з ним було, і з якої пригоди вирятувала його Лисичка, і яку він їй обіцяв заплату.

— Богу дякувати, що ти живий і здоров, — мовить

жінка. — А щоб Лисиці давати курей, на се я ніколи не пристану. Ліпше ти всади в мішок наших двох Песиків, Лиска та Рябка, та й дай Лисиці.

Подумав-подумав чоловік та й послухав жінки. Всадив Песиків до мішка, виніс за ворота та й мовить:

— На ж тобі, Лисичко-сестричко, отсей мішок курей! Візьми їх на плечі та й неси в ліс, а не розв'язуй близько села, щоб не розлетілися!

Взяла Лисичка мішок, несе-несе, двигає-двигає, далі сіла спочивати за селом на могилі та й думає собі:

«Дай загляну лишень, кільки там тих курей у мішку?» Розв'язала мішок, та не вспіла гаразд і заглянути, а з мішка як не вискочать Лиско і Рябко та за Лисицею. Лисиця втеки щодуху, ледво-не-ледво вскочила в ліс та в свою нору. Віддихнувши трохи з переполоху, почала сама з собою розмовляти:

— Ви, мої оченька, що ви робили, коли за мною ті погані собаки гнали?

— Ми пильно дивилися, щоб ти знала, куди від них найліпше тікати.

— А ви, мої ноженька, що робили?

— Ми бігли з усієї сили, щоби тебе собаки не могли догонити.

— А ви, мої вушенька, що робили?

— Ми уважно надслухували, чи не наближаються твої вороги.

— А ти, хвостище, що робив?

Хвостище розсердився, що Лисиця так неласкаво до нього заговорила, та й каже їй на злість:

— А я мотався сюди й туди, зачіпався то за пеньки, то за гіллячки, щоби тебе затримати, щоби тебе собаки зловили.

— А, то ти такий добрий, — крикнула Лисиця. — Геть мені з хати! Та й за сим словом висунула хвіст із нори, ще й кричить:

— Гей, Лиско й Рябко, цу-цу! Натє вам Лисиччин

хвостик! Рвіть його!

А Лиско і Рябко немов на те й чекали. Вхопили Лисиччиний хвостик, як шарпнули та витягли й цілу Лисичку з нори і тут її й розірвали.